

Inhoud

1 Algemene gegevens 3

1.1 Algemene gegevens 3

1.2 Het onderzoek 4

Plan van aanpak 4

2 Bouwhistorie 5

2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis 5

2.2 Bouwgeschiedenis 7

2.3 Architectuurstijl: neorenaissance 9

3 Bouwhistorische beschrijving 10

3.1 Context/situatie 10

3.2 Exterieur 10

3.3 Interieur (bovenwoning nr. 124) 11

4 Waardstelling en advies 13

4.1 Inleiding 13

4.2 Externe monumentwaarde 13

4.3 Interne monumentwaarde 14

4.4 Waarderingsplattegrond 14

4.4 Advies 15

Colofon 16

1 Algemene gegevens

1.1 Algemene gegevens

Adres: Breedstraat 124 en 126
2513 TV Den Haag

Gemeente: Den Haag

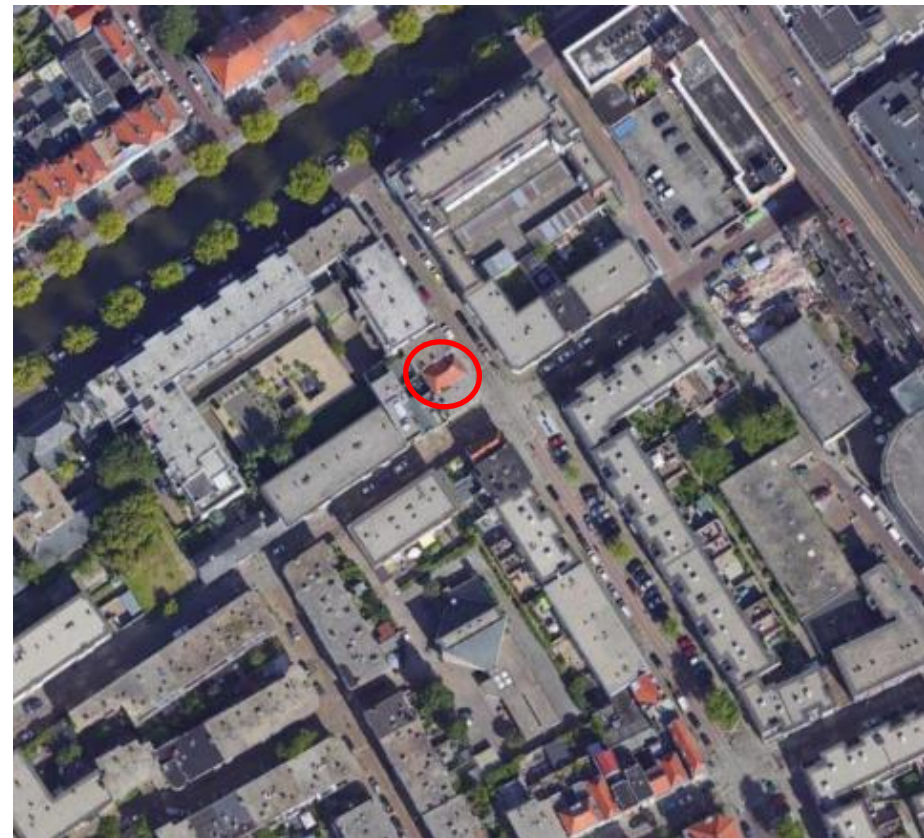
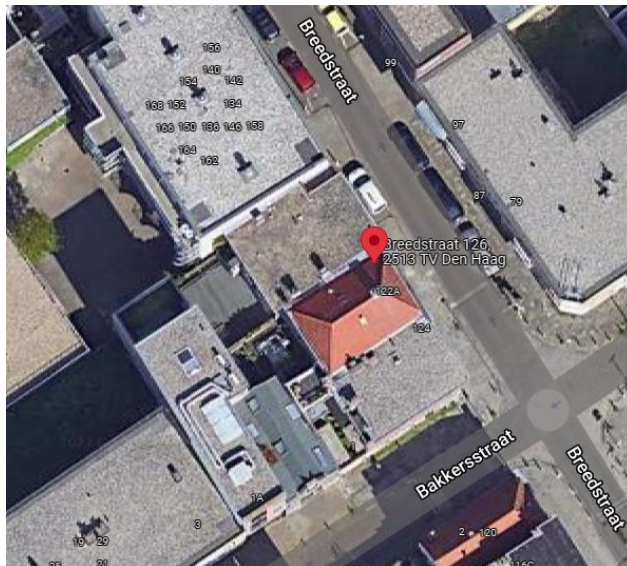
Kad. gegevens: C/6374

Monument: n.v.t.

Complex: n.v.t.

Functie: Bedrijfsruimte met twee bovenwoningen

Bouwperiode:

Het onderzochte pand is gelegen aan de Breedstraat. Het is het enige pand met een rood schilddak.

1.2 Het onderzoek

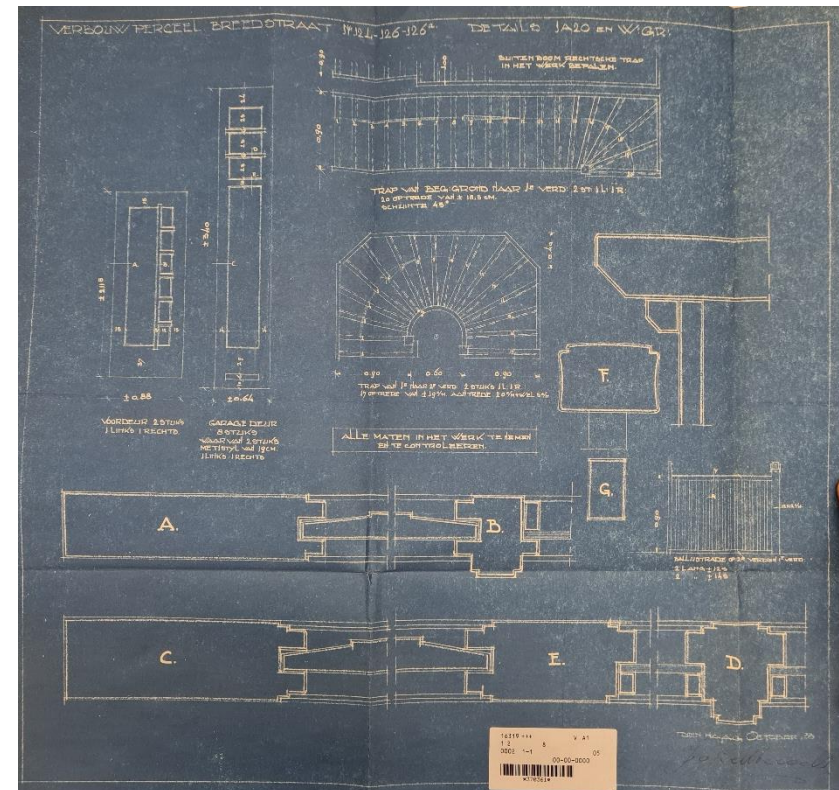
Plan van aanpak

In opdracht van Stadsherstel Den Haag heeft Hylkema Erfgoed een bouwhistorische verkenning uitgevoerd naar het pand gelegen aan de Breedstraat 124 en 126a. Het pand is op 20 december 2021 bezocht. Tijdens de opname was de bedrijfsruimte op de begane grond en de bovenwoning (126) niet toegankelijk.

Aanleiding voor dit onderzoek is de voorgenomen verbouwing van het pand. Omdat het pand geen monument is, is er geen uitgebreide waardenstelling gegeven. Wel zijn in hoofdstuk 4 de nog aanwezige kenmerkende elementen benoemd.

Hoofdstuk 2 en 3 volgen de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek. Het rapport begint met een omschrijving van de bouwgeschiedenis. Vervolgens wordt het pand omschreven waarbij steeds wordt aangegeven welke elementen zijn gewijzigd.

Bronnen die voor het onderzoek zijn gebruikt zijn het bouwarchief van de gemeente Den Haag, het archief van het kadaster (archieffviewer) en krantenartikelen in delpher.nl. Helaas zijn er geen oude foto's bewaard in het archief bewaard gebleven.

1933 – nieuwe trappen voor beide bovenwoningen.

2 Bouwhistorie

2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis

Het onderzochte pand is gelegen in de buurt Kortenbos¹, dit was één van de oudste onderdelen van het dorp 'Die Haghe'. Het was een landelijk gebied. In de 14e eeuw was de Breedstraat nog niet aanwezig, maar deze percelen vormden ongeveer de grens van Den Haag op dat moment. Aan het begin van de Breedstraat lagen de hofsteden van Claas Gerrit Doedenzoon en Claas van der Meer. Straten als de Geest en het Slijkeinde waren al aanwezig en vormden een middeleeuwse ringweg rond een boerennederzetting.

De Breedstraat werd pas in de 17^e eeuw aangelegd.² In de 2^e helft van de 17^e eeuw het gebied langzaam tot ontwikkeling. Er bleef echter tot lang in de 18^e eeuw ook braakliggend gebied. Daarom was het mogelijk om hier in 1716 het Noorderkerkhof aan te leggen. In de 18^e en 19^e eeuw ontstond hier een levendige volkswijk met veel goedkopere woningen. Advertenties laten zien dat hier aan het eind van de 19^e eeuw veel dienstboden en werkers woonden.

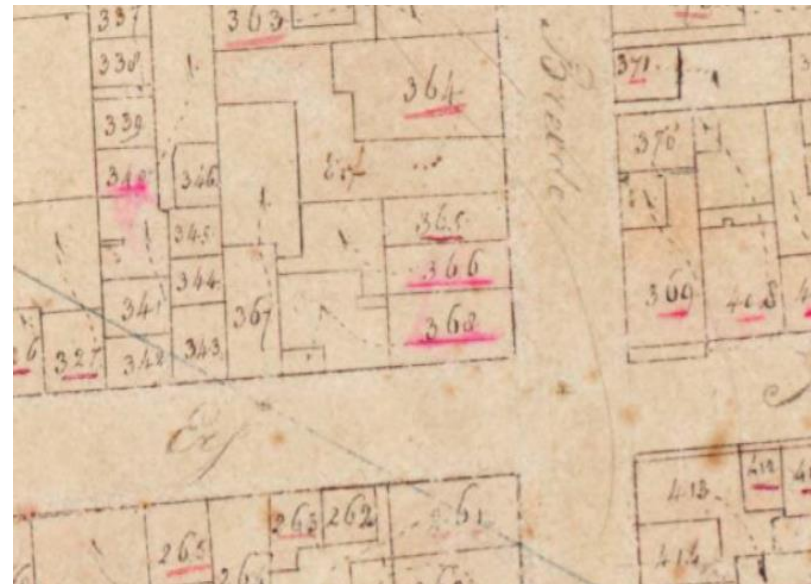
In het begin van de 20^e eeuw werden grote delen van Kortenbos gesloopt. De vrij gekomen grond maakte o.a. plaats voor portiekwoningen en flats, maar er waren ook kleinschalige nieuwbouwprojecten zoals op het perceel van Breedstraat 122.

De naam Breedstraat dankte de staat uit het feit dat deze breder was dan de naburige straten. Veel straten in Den Haag hebben ooit de naam Breedstraat of Nieuwe Breedstraat gehad.

Op de plek van het onderzochte pand waren tot 1893 twee panden, waarvan perceel 366 een tuin had en perceel 365 niet. Uit een krantenartikel van 9 mei 1893 blijkt dat beide huizen gelijktijdig te koop werden aangeboden.

¹ Kortenbos is gelegen tussen de Prinsegracht, de Lijnbaan, de Noordwal, de Prinsessewal, de Hogewal, het Noordeinde, Plaats, Buitenhof, Gravenstraat en Dagelijkse Groenmarkt, Nieuwsstraat en Raamstraat.

² Uit: De grenzen van 'den dorpe van der Haghe' in de oorkonde van 1370. In: Jaarboek Die Haghe, 1938

1811-1832 Uitsnede kadastrale minuut. De voorganger stond op 365 en 366.

1883 – situatie voor de bouw van het huidige dubbelpand. Deze zou komen op perceel 365 en 366. [bron: archiefviewer kadaster]

Maart 1894 – nieuwe situatie na de bouw van het huidige pand.

1933 – bestaande toestand. Opvallend hierbij is dat de gietijzeren balustrade voor de vensters van de tweede verdieping in 1893 nog niet waren ingetekend, maar in 1933 inmiddels wel tot de bestaande toestand behoorden.

2.2 Bouwgeschiedenis

1893 – winkelhuis met twee bovenwoningen

In 1893 werd de vergunning aangevraagd voor de bouw van een 'winkelhuis met twee bovenwoningen'. Deze kwam op de plek van twee woningen gelegen op perceel C/365 en C/366. Bij de bouw werd gebruik gemaakt van het bestaande muurwerk grenzend aan beide buurpanden.

Op de begane grond kwam een winkel van W. Mulder 'zaak in hoeden en petten, alsmede pelterijen' met aan de achterzijde een woonkamer, keuken en open plaats. De woonkamer grensde aan een tuin. De tuinmuren aan de achterzijde waren ook bestaande muren. Het gaat waarschijnlijk om muren uit het eind van de 18^e eeuw of begin 19^e eeuw. De entree van de winkel bevond zich in het midden van de gevel. De deur werd geflankeerd door twee grote winkelpuien. De winkelpui was vrij rijk uitgevoerd, zoals in deze tijd gebruikelijk was. Helaas zijn er tot op heden geen foto's van gevonden.

Hoewel beide bovenwoningen gelijktijdig werden gebouwd is de indeling niet hetzelfde. Woning 124 had op de verdieping een voorkamer, alkoof en woonkamer met keuken in een aanbouw. Op de zolderverdieping was een slaapkamer en een zolderruimte. Woning 126 was iets kleiner omdat deze geen aangebouwde keuken had. De eerste verdieping bestond uit een voorkamer en slaapkamer (mogelijk was er ter hoogte van de alkoof een keuken) en op de zolder waren twee slaapkamers en een kleine zolderruimte. De zolderruimten waren waarschijnlijk toegankelijk via een trap die boven het trappenhuis tussen begane grond en eerste verdieping lag.

1933 – plaatsing trappen en wijzigen indeling

In 1933 werd de indeling geheel vernieuwd. De trappen tussen eerste en tweede verdieping werden verplaatst en kregen meer grandeur. Op de eerste en zolderverdieping kwamen extra binnenmuren (van drijfsteen).

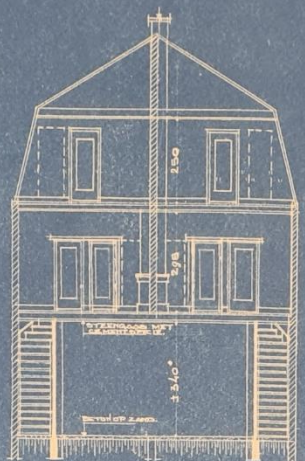
De winkel op de begane grond kreeg de functie van garage. Er werden ijzeren balken op gemetselde pilasters aangebracht zodat er één grote ruimte ontstond. De voorgevel ter hoogte van de begane grond werd voorzien een garagedeur en de rest van de gevel werd bepleisterd. De garagedeur bestond uit een grenen kozijn en schuifdeuren (8 deuren), deze waren middels een buisrailsysteem schuifbaar. De tekeningen van de nieuwe toestand zijn te zien op de volgende pagina. De tuin aan de achterzijde werd voorzien van een aanbouw. Voor voldoende lichttoetreding (en ventilatie) werd hier een grote lichtkoepel geplaatst. Beide bovenwoningen kregen nieuwe voordeuren. Uit bouwtekeningen blijkt dat ook de trappen van begane grond naar de verdieping werden vernieuwd.

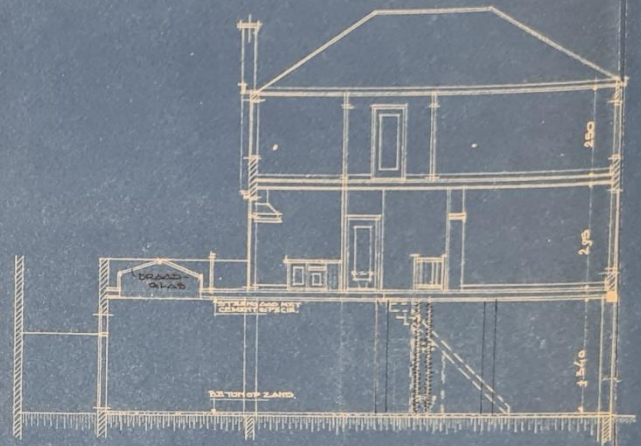
VOORGEVEL

ACHTERGEVEL EN DOORSNEDE A-B

DOORSNEDE C-D

DOORSNEDE E-F

REINVOOI
 OZID
 NIEUW
 DRYFSTEEN

DEGANE GROND

DE PILASTERS TE METSELEN VAN KLINGERS IN STERKE SPECIE, EN DE FUNDERING IN OVERLEG EN TEN GEBEGE VAN HET BUREAU BOUW EN WENING TOEGELIET.

1e VERDIEPING

ZOLDER VERDIEPING

16319 +++ V A1
 1 2 3
 0003 1-1 05
 26156 23-10-1933

 378362

DEN HAAG SEPTEMBER 1933
 GEM. v. DE AANVRAAGSTER.
J. K. K. K.

2.3 Architectuurstijl: neorenaissance

Het onderzochte pand is vormgegeven in de stijl van de neorenaissance. Deze bouwstijl werd in de periode 1875-1915 toegepast. Het was de derde neostijl naast neoclassicisme en neogotiek. Vooral in Delft opgeleide ontwerpers speelden een rol in de verspreiding van deze neostijl. In Nederland en ook in Den Haag zijn een groot aantal gebouwen in deze stijl aangewezen als rijksmonument of gemeentelijk monument. Ten tijde van deze bouwstijl was er in Nederland een sterke bevolkingsgroei en daardoor een explosieve toename van bouwactiviteiten. Mogelijk speelt de waardering voor deze architectuurstijl ten tijde van de aanwijzing tot monument hierbij ook een rol. In Den Haag gaat het om maar liefst 143 rijksmonumenten en 137 gemeentelijke monumenten.

In 1863 bestond het Koninkrijk der Nederlanden vijftig jaar. Dit leidde tot een bezinning op de historische identiteit van ons land. De prijsvraag voor het Nationaal Museum mislukte in eerste instantie, maar met de definitieve keuze voor het ontwerp van P.J.H. Cuypers deed in feite in 1875 de neorenaissance haar intrede. De vormgeving van dit nieuwe Rijksmuseum in Amsterdam moest onze nationale identiteit weerspiegelen. Aangezien Nederland als staat ten tijde van de Opstand was gevormd, achtte Cuypers de architectonische vormen uit het midden van de 16^e eeuw een passende bron van inspiratie.

Kenmerken van de neorenaissance zijn het gebruik van baksteen, architectonische geleding door langgerekte horizontale banden (speklagen) en delen van de gevel kregen boven de daklijst een verticaal accent door trapgevels op topgevels. Verder zien we veel maniëristische elementen zoals de klassieke vijf orde, medaillons, cartouches en diamantkoppen. Boven de vensters werden ontlastingsbogen voorzien van natuurstenen aanzet- en sluitstenen terwijl de boogvulling uit gekleurde tegeltjes of siermetselwerk bestond. Tevens is het gebruik van siermuurankers karakteristiek.

Gemeentelijk monument: Hoefkade 516 tm 702, Schilderswijk (1897-1898)

Rijksmonument: Paleisstraat 6 (ca 1890)

Gemeentelijk monument: Vlamingstraat 29 (1885) oude foto van de oorspronkelijke winkelpui.

3 Bouwhistorische beschrijving

3.1 Context/situatie

Het dubbelpand is gelegen aan de Breedstraat, naast het hoekpand met de Bakkerstraat. Het gehele perceel is bebouwd, oorspronkelijk was er aan de achterzijde nog een kleine tuin en binnenplaats. Het gebouw is gebouwd met gebruikmaking van oudere scheidingsmuren aan de zijden van Breedstraat 122 en 128. Van oudsher was de begane grond in gebruik als winkelpand en waren er twee bovenwoningen met ieder een eigen opgang.

3.2 Extérieur

Bouwmassa

Het pand bestaat uit twee bouwlagen en een zolderverdieping. De zolderverdieping bevindt zich onder een schilddak, deze is gedekt met rode pannen. Vanaf de begane grond was niet zichtbaar welk type pannen zijn toegepast.

Voorgevel

De voorgevel bestaat uit drie bouwlagen, waarbij de bovenste onderdeel uitmaakt van de zolderverdieping. Op de begane grond bevindt zich een bedrijfsruimte met een achttal deuren (uit 1933). Aan weerszijde bevinden zich de deuren met bovenlichten die toegang geven tot de bovenwoningen. De deuren zijn vernieuwd. En de ruiten boven de bovenlichten zijn dichtgezet. Om de vele wijzigingen aan de gevel te camoufleren is deze ter hoogte van de begane grond voorzien van een pleisterlaag. Het enige dat nog refereert aan de rijke eind 19^e-eeuwse winkelpui is het restant van de pinakel tussen de vensters van de eerste verdieping.

De eerste en tweede verdieping zijn opgetrokken in schoon metselwerk, met wit geschilderde speklagen. Mogelijk hadden deze oorspronkelijk een zandkleur. In de speklagen aan weerszijde van de vensters op de eerste verdieping waren halve bolletjes in het natuursteen aangebracht. Van de acht zijn er slechts vier bewaard gebleven. De vensters (deze zijn vernieuwd) worden aan de bovenzijde afgesloten middels een iets naar voren stekende segmentboog. Geboorte en sluitsteen zijn waarschijnlijk wit geschilderde natuurstenen blokken.

Ter hoogte van de tweede verdieping is er aan de onderzijde van de onderdorpels een decoratieve lijst aangebracht. De vensters van woning nr. 124 zijn een keer vernieuwd. Deze bevinden zich meer naar voren dan de vensters van woning nr. 126. Of deze nog wel oorspronkelijk zijn was van buiten niet goed zichtbaar.

De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten middels een fries en consoles die de geprofileerde bakgoot dragen. Tussen de consoles is tegelwerk aangebracht, deze dateren uit de bouwtijd (1893).

3.3 Interieur (bovenwoning nr. 124)

Begane grond

De bedrijfsruimte was tijdens de opname niet toegankelijk. De granitvloer bij de toegang tot de bovenwoning dateert waarschijnlijk uit 1933, toen ook de trap werd vernieuwd.

Eerste verdieping

Indeling

De eerste verdieping bestaat uit een voorkamer, trappenhuis, achterkamer en keuken in de aanbouw. Op de plek van het trappenhuis naar de tweede verdieping bevond zich oorspronkelijk een alkoof³. Gelet op de huidige vormgeving is de woning in de jaren '70-'80 ingrijpend verbouwd.

Voorkamer

Plafond: Balkenplafond met daartussen vezelplaten (jaren '70-'80)

Vloer: Vierkant bruine vloertegels (jaren '70-'80)

Wanden: De wanden zijn voorzien van behang. De deur dateert uit de bouwfase van de jaren '70-'80.

De plakstrips op de schouw zijn waarschijnlijk in de jaren '70-'80 aangebracht. Het achterliggende rookkanaal is wel oorspronkelijk.

De betimmering van de dagkanten van het venster (incl. vensterbank) dateren uit de bouwfase van '70-'80.

De architraaflijst van de deur en naastgelegen inbouwkasten dateren uit de bouwfase van 1933. Deze vertonen overigens enige gelijkens met die van het

³ Een alkoof is een kleine ruimte – vaak in gebruik als slaapkamer – zonder ramen. Dit type vertrek zien we vooral vanaf de 17^e eeuw, maar werd tot in het begin van de 20^e eeuw toegepast. Toen licht en ventilatie steeds belangrijker werd verdwenen dit type ruimte. Vanaf 1870 had je ook zg. alkoof-woningen. De onderzochte bovenwoning was echter groter dan deze eenkamerwoningen. In 1937 werd dit type woningen verboden.

Entree: granitvloer

De trap is in 1933 vernieuwd.

Deur naar de voorkamer ('70/'80)

De paneeldeuren van de inbouwkasten in de voorkamer dateren mogelijk uit 1893.

buurpand (Breedstraat 122 uit 1928). De deuren zijn voorzien van plaatmateriaal, hierachter zitten paneeldeuren, deze lijken qua vormgeving uit 1893.

Trappenhuis

De trap naar de tweede verdieping heeft het uiterlijk van een eind 19^e-eeuwse trap met zijn gietijzeren spijlen, maar dateert uit 1933. Dit is o.a. te zien aan de sobere trappaal (en de gevonden bouwtekeningen).

Het toilet en de betegeling dateren uit de jaren '70-'80 van de 20^e eeuw. De architraaflijsten van de deur zijn echter ouder. In 1893 was deze nog niet aanwezig, maar in 1933 wel. De schuifdeur voor de trap naar de begane grond is van latere datum.

Achterkamer

Plafond: dunne balken en vezelplaten (jaren '70-'80).

Vloer: bruine vloertegels (laatste kwart 20^e eeuw)

Wanden: het behang dateert mogelijk nog uit het laatste kwart van de 20^e eeuw, hetzelfde geldt voor de horizontale houten schrootbetimmering. De openslaande deuren naar het terras zijn een latere toevoeging. Oorspronkelijk zat hier een zesruits (schuif?)venster. De architraaflijst van de deur dateert uit het laatste kwart van de 20^e eeuw. Hetzelfde geldt voor de plakstrips op het schoorsteenkanaal van de hoekhaard. Dit schoorsteenkanaal is overigens niet oorspronkelijk. Op de oude bouwtekeningen is te zien dat deze ruimte een losstaande schouw had.

Keuken

Wanden: de keuken dateert waarschijnlijk uit het laatste kwart van de 20^e eeuw.

De wandafwerking bestaat uit tegels met deels bruine bloemen en daarboven een betimmering van verticale schroten.

De architraaflijst rond de deur dateert uit dezelfde bouwperiode. Het raamhout van het venster in de keuken is waarschijnlijk vernieuwd. De architraaflijst is nog oorspronkelijk.

Tweede verdieping

Indeling: er is een voorkamer, trappenhuis en achterkamer. De achterkamer was tijdens de opname niet toegankelijk. In de voorkamer ging de constructie grotendeels schuil achter een betimmering. Ter hoogte van het trappenhuis is een kleine badkamer met een blauw betegeling uit de jaren '70-'80.

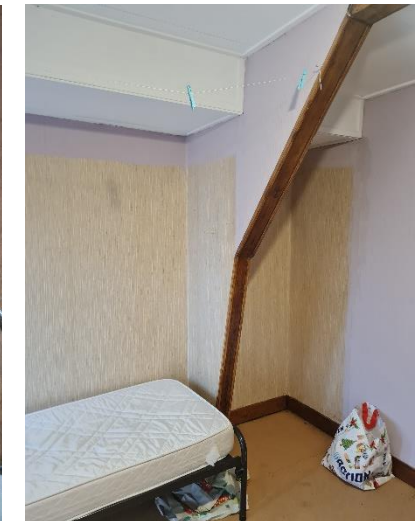
Trap naar de 2^e verdieping (1933)

Niet oorspronkelijk rookkanaal

Zicht vanuit achterkamer naar keuken met een architraaflijst uit '70-'80.

Kapconstructie 2^e verdieping

4 Waardestelling en advies

4.1 Inleiding

Op basis van voorgaande hoofdstukken is inzicht verworven in de bouwgeschiedenis van het pand. Met dit inzicht wordt in dit hoofdstuk een waardering gegeven van de monumentwaarden. Deze waardering volgt de richtlijnen voor Bouwhistorisch onderzoek, opgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Bouwhistorie Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst.

In onderstaande paragrafen wordt zowel de externe als de interne monumentwaarde van het onderzochte object aangegeven. In de externe- of contextuele waardestelling worden de waarden van een gebouw/complex met soortgelijke gebouwen op landelijk, regionaal of plaatselijk niveau vergeleken. Bij een interen waardestelling wordt het relevante belang van de onderdelen van een bouwwerk benoemd, waarbij onderscheidt wordt gemaakt tussen een hoge, positieve of indifferente monumentwaarde. Hierbij is rekening gehouden met de externe monumentwaarde.

Een **indifferente monumentwaarde** wordt gegeven aan onderdelen van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

Een **positieve monumentwaarde** kan worden toegekend aan onderdelen die van belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.

Een **hoge monumentwaarde** wordt toegekend aan die onderdelen die van cruciaal belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.

Bij de waardestellingen volgen de criteria van de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek gevolgd. Indien aanwezig wordt er tevens rekening gehouden met de waardestelling van de redengevende omschrijving.

4.2 Externe monumentwaarde

	Hoog	Positief	Laag
1. Algemene historische waarde		x	
2. Ensemblewaarde		x	
3. Architectuurhistorische waarde		x	
4. Bouwhistorische waarde			x
5. Waarde vanuit de gebruikshistorie		x	

1. De algemene historische waarde wordt bepaald door het belang van het object als uitdrukking van bijvoorbeeld een sociaal-economische ontwikkeling of technische of typologische ontwikkeling. Als voorbeeld van winkelpand (niet meer als zodanig herkenbaar) en als voorbeeld van een neorenaissance gevel. Beide passend beide tijd waarin is het is gebouwd. Deze hebben een licht positieve monumentwaarde omdat de winkel niet meer aanwezig is en doordat de gevel is aangetast.
2. De ensemblewaarde van het pand (m.n. de voorgevel) is positief. Het pand is één van de weinige nog aanwezige 19e-eeuwse panden in deze straat. Het pand maakt geen onderdeel uit van een ensemble in een neorenaissance wijk of straat. Dit is op veel andere plekken in Den Haag wel het geval.
3. De architectuurhistorische waarde van het pand is positief als voorbeeld van een neorenaissance gevel. Er is geen sprake van een hoge waarde omdat de gevel is aangetast en er in Den Haag meer dan 250 panden in deze architectuurstijl zijn die zich in een betere staat bevinden.
4. De bouwhistorische waarde is laag. Er is geen sprake van een bijzonder materiaalgebruik, constructiemethode of historische gelaagdheid.
5. De waarde vanuit de gebruikshistorie is licht positief. De combinatie van bedrijfsruimte (ooit winkel) en bovenwoning(en) is nog steeds aanwezig. Doordat de winkelpui niet meer aanwezig is en de bovenwoningen vrij ingrijpend zijn gewijzigd (qua indeling en afwerking) heeft is de gebruikswaarde slechts licht positief.

4.3 Interne monumentwaarde

Context/situatie POSITIEF

De ensemblewaarde als onderdeel van gevarieerde straatbeeld van de Breedstraat en als herinnering aan de 19^e-eeuwse bebouwing is positief.

Bouwmassa/structuur POSITIEF-INDIFFERENT

De bouwmassa heeft een positieve monumentwaarde omdat deze nog grotendeels oorspronkelijk is. Aan de achterzijde zijn enkele wijzigingen uitgevoerd maar deze hebben geen invloed op de monumentale waarde. Deze bevindt zich namelijk voornamelijk in het aanzicht op de voorgevel.

Exterieur

Voorgevel POSITIEF-INDIFFERENT

De voorgevel heeft een positieve monumentwaarde voor zover deze nog oorspronkelijk is. Het gaat hierbij met name om de neorenaissance vormentaal. Niet oorspronkelijke elementen zoals deuren van de woningen en deuren van het bedrijfsgedeelte. Hoewel deze uit 1933 komen en wel enige ouderdom hebben passen ze niet bij de neorenaissance gevel en hebben daarom een indifferente monumentwaarde.

Achtergevel INDIFFERENT

De achtergevel is gewijzigd en draagt niet bij aan de eventuele monumentwaarde van het pand. Deze gevel heeft daarom een indifferente monumentwaarde.

Constructie POSITIEF-INDIFFERENT

De constructie dateert uit de bouwperiode (met enkele wijzigingen), maar er is geen sprake van bijzonder materiaalgebruik of constructiemethode daarom heeft de constructie een indifferente waarde. De dragende muren die het pand scheiden van de buurpanden hebben een positieve monumentwaarde. Mogelijk gaat het hier om hergebruikte muren van de voorganger van het huidige pand.

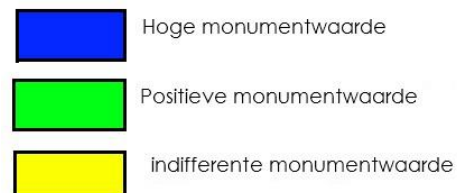
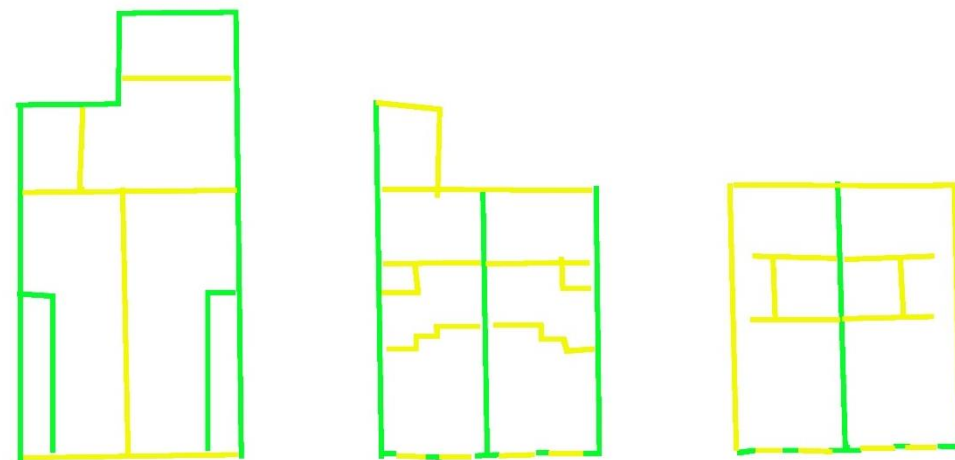
Interieur (Breedstraat 124) POSITIEF-INDIFFERENT

De indeling is sterk gewijzigd zo is de dominante trap tussen de eerste verdieping en tweede verdieping een latere toevoeging. In het interieur zijn geen elementen meer aanwezig met een positieve monumentwaarde. De scheidingswand tussen beide woningen heeft wel een positieve monumentwaarde omdat het hier om een belangrijke structuur gaat. De trappen tussen de begane grond en verdieping (woning) hebben eveneens een positieve monumentwaarde omdat het hier om

oorspronkelijke elementen gaat die belangrijk zijn voor de structuur en herkenbaarheid van het gebouw.

4.4 Waarderingsplattegrond

De in 4.3 beschreven waardenstelling wordt samengevat in de waarderingsplattegronden in onderstaande waarderingsplattegrond. Deze plattegronden moeten niet los gezien worden van de tekst in paragraaf 4.3. Bij de waarderingsplattegrond moet worden opgemerkt dat de begane grond en Breedstraat 126 niet zijn bezocht. Of hier nog elementen met een positieve monumentwaarde aanwezig zijn is niet duidelijk. Gebaseerd om op verbouwingen die op archieftekeningen zijn aangegeven worden deze hier niet verwacht.

4.4 Advies

Oude bouwtekeningen tonen aan hoe rijk gedecoreerd dit pand oorspronkelijk was. In 1893 zat er op de begane grond een winkel in hoeden en petten. Helaas zijn er geen foto's gevonden van de situatie van voor 1933.

De winkelpui op de begane grond was als één geheel met de entree's tot de bovenwoning ontworpen in een Neorenaissance stijl (1875-1915). Dit is in Nederland de meest gebruikt stijl voor het maken van onderpuien voor winkels omdat in deze periode de bloeitijd was van de opkomende middenstand. Vaak waren deze winkelpuien uitgevoerd in hout met een natuurstenen plint en soms een geheel natuurstenen omlijsting. Naast houten winkelpuien waren er overigens ook gepleisterde stenen winkelpuien in deze stijl. Maar gelet op de vormgeving ben ik eerder geneigd om te denken dat bij de Breedstraat 126 sprake was van een houten pui. 2^e helft 19^e eeuw werden er overigens ook onderpuien met gietijzeren kolommen toegepast.

Voor de deuren van de bovenwoningen was een bijzonder rijk uitgevoerd smeedijzeren deurroosters aangebracht.

Aangeraden wordt om nader onderzoek te doen naar de kleurstelling van de speklagen en de kozijnen en het raamhout. Mogelijk zijn de kozijnen ter hoogte van de 2^e verdieping van de bovenwoning 126a nog oorspronkelijk.

Omdat de indeling (en trappen) van beide bovenwoningen in 1933 geheel zijn aangepast hebben deze geen monumentale waarde. Alleen enkele binnendeuren/kastdeuren dateren mogelijk nog uit de bouwfase van 1893.

Winkelpui met enige gelijkenissen in de toegepaste decoratie (1885, Amsterdam Nieuwezijds Voorburgwal 383 door A.C. Bleijs).

Colofon

Product

Bouwhistorische verkenning (projectnr. 21.163)

Versie: 11-04-2022

Opdrachtgever

Stadsherstel Den Haag

Contactpersoon: Lillian Kuster/Erik den Breems

Jan van Nassastraat 44

2596 BV Den Haag

070-324 85 35

Opdrachtnemer

Hylkema Erfgoed

Contactpersoon: Jan van Zelst

Auteur: Katheleine Koornstra

Mariahoek 4

3511 LD Utrecht

(t) 030-2328866

(e) info@hylkemaerfgoed.nl